

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V sredo 27. oktobra (sredojesna) 1852.

List 86.

Hebrejske melodije.

Po angleškem L. Byron-a, poslovenil Jeriša.

XV.

Življenje duha.

3.

Pred no obljudila stvorba je svetove,
Se v kaos bo potočil njega zir,
I do nebes najdaljših prve osnove
Duh prosledval bo svoj navzvisni tir.
I kjer bodočnost stavlja al podira,
Raztegnul svoj bo gled čez soče vse —
Naj tud svetovje poka, solnce umira —
Na vlastno večnost opiraje se.

4.

Vznešen nad ljubav, nado, čert, skerbí
Brez strasti sledne, čist duh ondi žije:
Ko zemsko leto — vek mu poverši,
Ko trenek hitro — leto mu posije.
Višej, širěj, brez perutnice tečne,
Prespela misel nja neskončnost bo;
Brezimno bitje, v bleski žiti večne,
Pozabil on, kaj vmreti je biló. —

Postava zavoljo ognja na kmetih.

2. Kako se more hitro zvediti, da je oginj vstal.

Kjer pa vender per vsi skerbi in previdnosti oginj vstane, je treba čuti, da se to hitro zvé in oznani. Na takih krajih, kjer se posebni čuvaji znajdejo, je prva dolžnost njih službe, da oginj hitro zagledajo.

V takih krajih pa, kateri niso preveč majhni, in kjer vender posebni čuvaji postavljeni niso, imajo sosede in gostači eden za drugim v ponočnim čuvanju se verstiti.

Ponočni varhi, ali ljudjé, ktere versta čuvanja zadene, imajo od sv. Mihela do velike noči od 9. ure ponoči do 4. zjutraj, in po veliki noči do sv. Mihela od 10. do 2. ali 3. ure dolžnost dopernašati.

Njih dolžnost je: zmiram gori in doli hoditi in brez prenehanja na oginj paziti; tedaj se ne smejo postopiti med tem časom v kerčmo iti, ali v drugi hiši se opotavljati. Kakor hitro oginj zaduhajo, ali dim vidijo, ali se jim na drugo vižo dozdeva, da kje gori, zlasti pa kader že oginj vstane, imajo z vpitjem, z glasom trobente, z bitjem na okna in duri ljudi buditi, sosebo pa, kjer se cerkev znajde, plat zvona biti.

Kader oginj vùn pride in moč zadobi, da ga varhi po svoji nemarnosti ne zagledajo, imajo taisti ojstro kaznovani biti.

Kakor hitro se oginj zapazi, imajo varhi županu in gosposki, če v tem kraju stanuje, ali nje namestniku to nesrečo na znanje dati. Kader je nevarnost velika, se oginj tudi bližnim vasém z zvonenjem, ali po najetih ljudéh, kateri tjé izdarijo, vediti da.

Noben hišin gospodar in noben njegovih ljudi se ne smé postopiti, kader oginj per njem vstane, taistiga zatajiti ali zakriti. Njih dolžnost je še ta, da imajo vpiti in na pomoč klicati, kakor hitro oginj čutijo. Če ognja vediti ne dajo, kakor je zapovedano, ali ga zatajé, jih ima gosposka ojstro kaznovati in po njih premoženju k povernjenju škode jih obsoditi. (Dalje sledí.)

Kmetijske in obertnijske reči.

(*Svét malim vinorejcam.*) V nekim nemškem časniku za kmetijstvo beremo svét, kako bi se slabi stan nekterih vinorejcev zboljšati dal. Ker bi ta svét utegnil tudi vinorejcam naših slovenskih dežel prav priti, ga naznamimo tukaj. Z malo besedami se da povedati; tudi smo o tem že večkrat govorili, ni tedaj nič noviga, čeravno je svét gotovo veliko vreden.

Zraven vinoreje poprimite se mali vinorejci tudi reje murvinih drevés in svilodov (židnih gosenc)! Tako svetuje modri mož, rekoč: „Težave, s kterimi se ima revniši vinorejci bojevati, so večidel že same po sebi take, da se ne dajo odpraviti; tudi so nekatere napake v življenji teh vinorejčkov že tako vkoreninjene, da skoraj ni moč, da bi se jih znebili. Treba je tedaj, da si še kaj družiga zaslužijo, brez da bi vinoreji slovó dali, in nar bolj pripravna za njih zraven-zasluzek je sviloreja (židoreja). Murve se dajo na vsacim mestu, poleg cest in plotov, na pokopališih in kjer koli saditi, — za svilode (červe) je vsaka hiša pripravna, — posebne umetnosti ni treba pri reji červov, — kadar terta cvetè, lahko opravlja vinorejci červiše. Ni tedaj ne eniga zadržka, da bi ne mogel zraven vinoreje se vinorejci tudi židoreje poprijeti. — Ker pa se kmetje nove reči le primejo, ako s svojimi očmi vidijo, da rés kaj dobička donese, naj bi jim bili duhovni gospodje, učitelji in drugi veljavni sosesčani spodbadljiv izgled!“

(*Znamnje dobre moke.*) Ako moko na tergu kupuješ in bi rad nje dobroto spoznal, da se ne goljufaš, vzemi jo v pest in dobro jo skupej stisni, potem odpri roko. Ako se moka dobro skupej derži, je dobra, ako pa rada razpade, ni dobra. Kolikor bolj terdo se moka sprime, toliko bolji je.

(*Ali je platnu bombaš ali pavola primešana*) se takole za gotovo zvé: en kosček taciga platna se odreže, opère, posuši, in potem za 2 minuti v ojstro hudičevó olje (concentrirte Schwefelsäure), ki se v vsaki apoteki za 2 krajcarja dóbi, položi, potem v žajfnici izpère in rahlo med kosmat papir položi, da se posuši. Če je bombaž med platnam, ga bo hudičevó olje razjedlo, platno pa ostane.